

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจ ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

The Relationship Between Emotional Intelligence and the Use of Power

by School Administrators under the Secondary

Educational Services Area Office, Bangkok District 1

รตินันท์ เพชรแท้¹ และกฤษฎี กิตติฐาน²

Ratinan Phetthae¹ and Kris Kittitanus²

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา¹, มหาวิทยาลัยธนบุรี²,

The Degree of Master of Educational Administration¹, Thonburi University²

*Corresponding author, email:ratinan.phet@wpb.ac.th

Retrieved 29-08-2024; Revised 19-10-2024 ; Accepted: 27-07-2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจ ของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้ทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และทฤษฎีการใช้อำนาจของเฟรนด์และราเวน เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือโรงเรียนสังกัด สพม.กท 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน 369 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความสุข ส่วนด้านความเก่ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอำนาจการให้โทษ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านอำนาจความชอบธรรม ส่วนด้านอำนาจการให้รางวัล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทิศทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .637

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ในฐานะผู้นำเพื่อพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ ; การใช้อำนาจ ; ผู้บริหารสถานศึกษา ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Abstract

This article aimed to study (1) the level of emotional intelligence of school administrators under the Office of Secondary Educational Services Area, Bangkok District 1, (2) the level of power usage, and (3) the relationship between emotional intelligence and power usage of school administrators. The sample consisted of 369 participants. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using statistics such as percentage, mean, standard deviation (S.D.), and Pearson Product-Moment Correlation Coefficient. The research results were found as follows:

1.The overall level of emotional intelligence of school administrators was high. When considering specific aspects, the highest average was in virtue, followed by happiness, with the lowest average in capability.

2.The overall level of power usage by school administrators was high. When considering specific aspects, the highest average was in coercive power, followed by legitimate power, with the lowest average in reward power.

3.There was a significant positive relationship at the .01 level between emotional intelligence and power usage of school administrators, with a correlation coefficient of .637.

Keywords: Emotional intelligence; power usage ; school administrators; Office of Secondary Educational Services Area, Bangkok District 1

บทนำ

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและบุคลิกภาพ สามารถสัมผัสได้จากน้ำเสียง ภาษา สายตา ท่าทาง การรับรู้และ การเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการจัดการกับความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองโดยพื้นฐาน ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นส่วนสำคัญในทุกกิจกรรมของชีวิต โดยช่วยพัฒนาตน สร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความรัก และเข้าใจเพื่อนร่วมงานบุคคลใกล้ชิด รวมถึงการเป็นผู้นำที่ดี (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2551)

อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการทำงานขององค์กร เพื่อให้องค์กรขับเคลื่อนงานไปตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการเลือกใช้คนให้ตรงกับงาน ใช้อำนาจอย่างเหมาะสมย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความต้องการ และค่านิยมของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในแนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการได้ และย่อมเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจของครูและบุคลากร ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การใช้อำนาจก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อองค์กร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและทำความเข้าใจในเรื่องการใช้อำนาจให้ดี (Nakata, 2008)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 (สพม.กท.1) ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม ในส่วนราชการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจ และมีความตระหนัก ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงส่งเสริมสนับสนุน ให้ความรู้ฝึกอบรม และพัฒนาข้าราชการในส่วนราชการ ให้มีความรู้ถือเป็นการยกระดับธรรมาภิบาล การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของส่วนราชการอีกประการหนึ่ง แต่ยังมีข่าวความเสียหายเกิดขึ้นในองค์กรที่เกิดจากการใช้อำนาจในทางที่ผิดของผู้บริหาร ดังข่าวที่เคยปรากฏในปี พ.ศ. 2560 โรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัด มีผู้ปกครองรวมตัวกันออกมาขับไล่ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากเหตุทุจริตค่าอาหารกลางวันนักเรียน เป็นเหตุให้ผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่นต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรขาดความเชื่อถือ สร้างความเสียหายแก่องค์กรอีกด้วย (ออนไลน์ , 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นขององค์กร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัด สพม.กท 1 เพื่อให้ทราบถึงความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับใด การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับใด และความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1
2. เพื่อศึกษาระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1

สมมติฐานการวิจัย

ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

ธัญญรัตน์ เกิดสุวรรณ (2555) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของคนอื่น และรู้จักมารยาททางสังคม เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความดี ความเก่ง และความสุข

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543) ได้ให้ความหมายความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าเป็นความสามารถทางอารมณ์ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ประกอบด้วย

1. ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองในการตอบสนองทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ที่ได้พบเจอ ยอมรับได้ ยืดหยุ่นเป็น

2. ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ความสามารถทางพุทธิปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่แจ่มแจ้งสามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์เป็น สังเคราะห์ได้ ประเมินได้อย่างเข้าใจ และรู้แจ้งตามศักยภาพ

3. ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจ ในตนเองพอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ มีความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าความสำคัญ เชื่อมมั่นในตนเอง ความรู้สึกต่อตนเองในด้านบวก

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจของผู้บริหาร

(French and Raven 1959) กล่าวว่า การใช้อำนาจ หมายถึง การใช้พลังเหนือผู้อื่นโดยไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งงานสำคัญ แต่เป็นการใช้พลังในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นการใช้อำนาจ ที่มาจากฐานอำนาจที่สำคัญทั้งหมด 5 อำนาจ คือ

1. อำนาจการให้รางวัล คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการให้รางวัลตอบแทน แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อหวังให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม ซึ่งผลที่ได้จาก การใช้อำนาจในการให้รางวัลจะ

ขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ของรางวัล ความน่าสนใจของรางวัล ประเภทของรางวัล และจำนวนของรางวัล ที่ผู้บริหารจะให้ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่ง และการยกย่อง เป็นต้นแนวปฏิบัติในการใช้อำนาจจากการให้รางวัล

2. อำนาจการให้โทษ คือ ความสามารถของผู้บริหารที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมปฏิบัติตามหรือเกิดจากความกลัวผู้บริหารที่มี พลังอำนาจสูง หรือที่สามารถให้คุณให้โทษสูง สามารถทำให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามเพื่อ หลีกเลี่ยงการลงโทษตามกฎหมายหรือระเบียบวินัย เช่น การว่ากล่าว ตักเตือน ภาคทัณฑ์ หรือไล่ออก เป็นต้น หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามกลุ่มที่สามารถทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีความกลมเกลียวสามัคคีในกลุ่ม

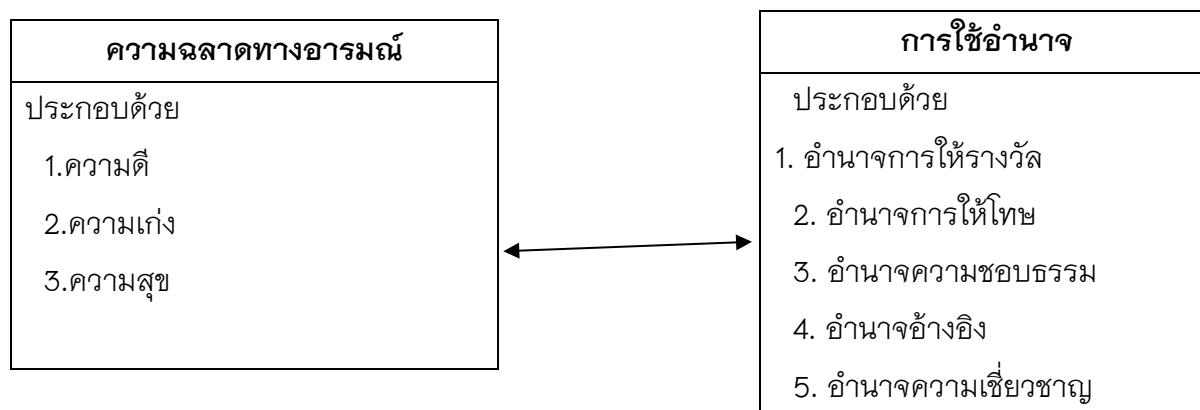
3. อำนาจความชอบธรรม คือ ความสามารถของผู้บริหารในการ ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรืออำนาจอันชอบธรรมที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชา อำนาจที่เกิดขึ้นโดยเป็นไปตามกฎระเบียบขององค์การ สามารถใช้อำนาจในรูปแบบของคำสั่งการบังคับ บัญชาและสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม โดยปราศจากข้อคำถามใดๆ ทั้งสิ้น

4. อำนาจอ้างอิง คือ อำนาจที่เกิดจากคุณลักษณะพิเศษของผู้บริหาร เป็นอำนาจที่ทำให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเอาเป็นแบบอย่าง เช่น อำนาจด้านคุณงามความดี การมีบารมีสูง จะทำให้เป็นที่ชื่นชอบรักใคร่ของผู้อื่น ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา จาก ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้รับการยกย่อง นับถือและเอาพฤติกรรมของผู้บริหารเป็นแบบอย่าง

5. อำนาจความเชี่ยวชาญ คือ อำนาจที่เกิดจากผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญ เกิดจากทักษะและความรู้ ทำให้ได้รับการยกย่องนับถือ สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้มีอิทธิพล ต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ว่าผู้บังคับบัญชานั้นมีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในงาน น่าเชื่อถือเหนือตน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543) ที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ และใช้ทฤษฎีแนวคิดการใช้อำนาจของเฟรนช์และราเวน (French and Raven 1959) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ประชากร คือ ครู จำนวน 4,788 คน (ข้อมูลครู ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 396 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 369 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนของช่วงน้ำหนักระหว่างคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือ ของลิกเคิร์ต (เรนลิส ลิกเคิร์ต, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ทฤษฎีการใช้ อำนาจของ เฟริน และราเวน มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนของช่วงน้ำหนักระหว่างคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือ ของลิกเคิร์ต (เรนลิส ลิกเคิร์ต, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

การสร้างเครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ ทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ร่างแบบสอบถามตามลักษณะของตัวแปรที่ต้องการศึกษาแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ Index of item objective congruence และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยได้ค่า IOC ได้ค่าเท่ากับ 1.00

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด เพื่อมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.924 และแบบสอบถามตามลำดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษานั้นถือว่าใช้ได้ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.960

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สืบค้นรายชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ อีเมลของโรงเรียนสังกัด สพม.กท 1 <https://eoffice.sesao1.go.th/info/maps/student> จำนวน 67 โรงเรียน

2. ผู้วิจัยเสนอขอหนังสือต่อคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เสนอไปยังผู้อำนวยการ สพม.กท 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3. นำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

4. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือรับรองในการเก็บข้อมูลวิจัยทางออนไลน์ไปยังกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนสังกัด สพม. กท 1 จำนวน 67 โรงเรียน ซึ่งแนบเป็น QR Code เพื่อสแกนตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างจาก Google Form

5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทำการลงรหัส เพื่อเตรียมทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 369 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยการคำนวณหาค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของกรม สุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเฟรินซ์ และราเวน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และระดับการใช้อำนาจของผู้บริหาร สถานศึกษา สพม.กท 1 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ(Percentage : %)
2. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean : $\bar{X}$)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทาง อารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สพม.กท 1 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 โดยรวม รายด้านและรายข้อ สามารถนำเสนอข้อมูลในตารางประกอบการบรรยาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท. 1 โดยภาพรวม (n=369)

	ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1.	ความดี	4.29	.41	มาก	1
2.	ความเก่ง	4.24	.35	มาก	3
3.	ความสุข	4.25	.39	มาก	2
	ภาพรวม	4.26	.32	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, $SD = .32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน

ความดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .41) รองลงมา ได้แก่ ด้านความสุข ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .39) ส่วนด้านความเก่ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .35)

ผลการศึกษาระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 โดยรวม รายด้านและรายข้อ สามารถนำเสนอข้อมูลในตารางประกอบการบรรยาย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 โดยภาพรวม ($n = 369$)

	การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
1.	อำนาจการให้รางวัล	4.27	.53	มาก	5
2.	อำนาจการให้โทษ	4.46	.42	มาก	1
3.	อำนาจความชอบธรรม	4.44	.42	มาก	2
4.	อำนาจอ้างอิง	4.43	.42	มาก	3
5.	อำนาจความเชี่ยวชาญ	4.41	.44	มาก	4
	รวม	4.40	.38	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, SD = .38) เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอำนาจการให้โทษ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.46$, SD = .42) รองลงมาได้แก่ ด้านอำนาจความชอบธรรม ($\bar{X} = 4.44$, SD = .42) ด้านอำนาจอ้างอิง ($\bar{X} = 4.43$, SD = .42) ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ ($\bar{X} = 4.41$, SD = .44) ส่วนด้านอำนาจการให้รางวัล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.27$, SD = .53)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัด สพม.กท 1

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา						
ความฉลาดทางอารมณ์	ด้านอำนาจการให้รางวัล (Y_1)	ด้านอำนาจการให้โทษ (Y_2)	ด้านอำนาจความชอบธรรม (Y_3)	ด้านอำนาจอ้างอิง (Y_4)	ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ (Y_5)	การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม (Y_{tt})
ด้านความดี (x_1)	.709**	.352**	.451**	.431**	.397**	.564**
ด้านความเก่ง (x_2)	.715**	.300**	.381**	.347**	.323**	.503**
ด้านความสุข (x_3)	.737**	.271**	.389**	.368**	.350**	.515**
ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม (X_{tt})	.867**	.376**	.492**	.461**	.431**	.637**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 เทียบตามเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด 2556 ,หน้า 101) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=.637^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1.จากผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพม.กท 1 โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อมีการพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านความดี รองลงมา คือ ด้านความสุข และด้านความเก่ง ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจาก สพม.กท 1 มีการคัดเลือกผู้บริหารเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ตามขั้นตอนการคัดกรอง รวมทั้งก่อนการแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายของการอบรมพัฒนาเพื่อให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่มีคุณธรรมจริยธรรม บุคลิกภาพ มีความรู้สู่สากลเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตลอดจนดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เพื่อนร่วมงาน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และติดตามอย่างเป็นระบบ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรม และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลภายใต้ระเบียบ

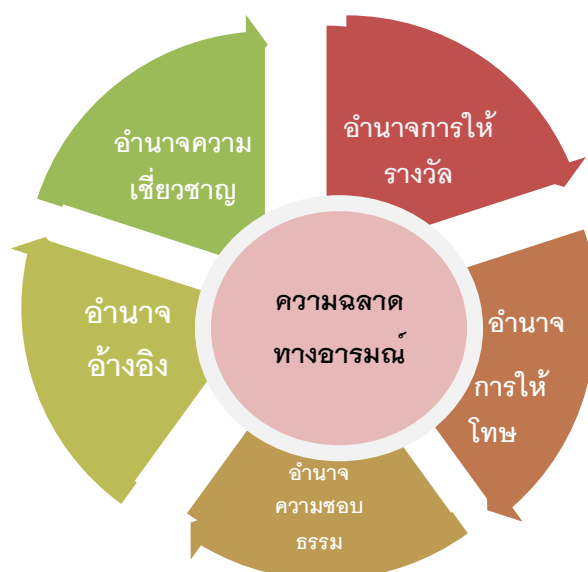
2. จากผลการวิจัย พบว่าการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพม.กท 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านการใช้อำนาจการให้โทษ รองลงมาคือ ด้านการใช้อำนาจความชอบธรรม ส่วนด้านการใช้อำนาจการให้รางวัล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการกระจายอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการในการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง มีการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม ดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับ นโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษากำหนด

3. จากผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพม.กท 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์ ช่วยส่งเสริมความเป็นผู้นำให้รู้จักการใช้คน และครองใจคน ส่งผลให้งานรับผลคนเป็นสุข เกิดความรักงานแล้วรักองค์กร การใช้อำนาจเป็นสิ่งที่จำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการบริหารองค์การอำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงาน เพราะการบริหารงานในองค์การต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมากผู้บริหารองค์การจำเป็นต้องมีอำนาจ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน แต่หากผู้บริหารไม่รู้จักควบคุมรู้เท่าทันความฉลาดทางอารมณ์ อาจใช้อำนาจในทางที่ผิดเกิดความเสียหายต่อองค์การและประเทศชาติได้ ผู้บริหารจึงต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

- 1 ด้านความดี ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้ รู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ยอมรับได้ ยืดหยุ่นเป็น ผัดผ่อนปฏิกริยาแบบฉับพลัน ควบคุมอารมณ์ความต้องการได้ และแสดงออกอย่าง เหมาะสม
- 2 ด้านความเก่ง ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
- 3 ด้านความสุข ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจ ในตนเองพอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ มีความภูมิใจในตนเองเห็นคุณค่า ความสำคัญ เชื้อมั่นในตนเอง ความรู้สึกต่อตนเองในด้านบวก ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 207 คน และมีอายุไม่เกิน 30-39 ปีจำนวน 166 คน วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 260 คน และมี ประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 150 คน ผลการวิจัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท.1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความสุข ส่วนด้านความเก่ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท.1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอำนาจการให้โทษ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านอำนาจความชอบธรรม ส่วนด้านอำนาจการให้รางวัล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท.1 มีความสัมพันธ์ทิศทางบวกในระดับสูงกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น .637

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพม.กท 1 พบว่า ด้านความเก่ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ขอเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด

สพม.กท 1 ต้องมีความเชื่อมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ความผิดหวังที่ต้องเผชิญ พัฒนาทักษะความรู้ อยู่เสมอ เพื่อให้มีความมั่นใจในการเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน สร้างความเชื่อถือ เชื่อมมั่นให้กับบุคลากร พัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น อบรมคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติธรรม นิ่งสมาธิ ฝึกฝนการควบคุมอารมณ์ จัดการอารมณ์สม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความรักสามัคคีให้แก่บุคลากร ภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างองค์กรแห่งความสุขในการปฏิบัติงาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพม.กท 1 ด้านอำนาจการให้รางวัล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ขอเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง จัดสรรรางวัล เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรมและอธิบายเกณฑ์ของการให้ รางวัล อย่างเปิดเผย จัดสรรรางวัลให้ตามเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด โดยอาจเลือกใช้รางวัลอื่นที่ เหมาะสมตามความจำเป็น ยกย่องเชิดชู ชื่นชมสร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุนส่งเสริมครูและบุคลากรให้ พัฒนาค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้า

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพม.กท 1 มีความสัมพันธ์กับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพม.กท 1 มีความสัมพันธ์ ในทิศทางบวกในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า ขอเสนอแนะว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ต่อ การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาฝึกทักษะความฉลาด ทางอารมณ์ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารคน บริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเปลี่ยนตัวแปร และนำแนวคิด ทฤษฎีอื่น ๆ มาใช้ในงานวิจัยการบริหารงานด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษากลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ครูในโรงเรียนสังกัด สพม.กท 1 และ 2 หรือครูในสังกัดอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในบริบทที่แตกต่างกัน ว่ามีผลการวิจัยแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร หรือมีทิศทาง ของงานวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ศึกษาแล้วหรือไม่

3. ควรเปลี่ยนสถิติการวิจัย โดยศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลการ บริหารงานด้านอื่นของสถานศึกษาในสังกัด สพม.กท 1

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์* [หนังสืออิเล็กทรอนิกส์].

<http://www.dmh.go.th/ebook/dl.asp?id=10>

ธัญญารัตน์ ทับทิม. (2557). *ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราช ภัฏเทพสตรี].

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2551). *ดัชนีเพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2566). *ข้อมูลโรงเรียนในสังกัด ภาค
เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566*. <http://www.sesao1.go.th>

French, J. R. P., Jr., & Raven, B. (1959). The bases of social power. In D. Cartwright (Ed.), *Studies
in social power* (pp. 150–167). University of Michigan, Institute for Social Research.

Nakata, K. (2008). *Exercise of power of the Prince Royal's College administrator* [Master's thesis,
Chiang Mai University].

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. Harper & Row.